

HYDRO ENERGI AS

0240 OSLO

Vår dato: 03.12.2024

Vår ref.: 202412819-3 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Saksbehandler:

Silvia Gundersen Kristiansen

Dam Valldalen, Ullensvang kommune, Vestland - Godkjenning av detaljplan for miljø og landskap

Vi viser til deres søknad om godkjenning av detaljplan for miljø og landskap for rehabilitering av dam Valldalen.

Vedtak

NVE godkjenner fremlagte oppdatert detaljplan for miljø og landskap av 27.11.2024 med tilhørende oppdatert arealbrukskart for rehabilitering av dam Valldalen i Ullensvang kommune.

Godkjenningen av detaljplan for miljø og landskap gis på følgende vilkår:

- Dere skal orientere oss om dato for oppstart av anleggsarbeidet senest 7 dager før planlagt start. Vi skal også orienteres ved viktige eller kritiske faser i anleggsarbeidet.
- Før anleggsarbeidet begynner, skal det foreligge skriftlig dokumentasjon på at det er opprettet et nært samarbeid mellom Hydro og Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet. Dokumentasjonen på samarbeid må inkludere beskrivelser av varslingsrutiner og hvordan anleggsaktiviteten skal hensynta observasjoner av villrein. NVE skal orienteres før anleggsarbeidene starter.
- Det utarbeides en sluttrapport innen miljø og landskap som sendes NVE innen ett år etter idriftsettelse. Rapporten skal dokumentere at anlegget er bygget i samsvar med konsesjon, godkjent detaljplan og forutsetninger/endringer som er godkjent i løpet av byggeprosessen. [Link til mal.](#)

Detaljplan for miljø og landskap må være i samsvar med vilkår og forutsetninger som fremgår av Erverv og regulering i Røldal-Suldalvassdragene m.v, jf. kgl.res av 21.12.1962, med tilhørende manøvreringsreglement fastsatt ved kgl.res av 03.05.1974. NVE kan kreve ytterligere detaljering for alle deler av tiltaket. Slike planer skal godkjennes av oss før arbeidet settes i gang.

Godkjenningen har hjemmel i konsesjonen datert 21.12.1962 post nr 17.

Tilsyn

NVE kan følge opp anlegget med inspeksjon.

Anlegget er både for planlegging, bygging og senere drift underlagt bestemmelser om internkontroll etter forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (FOR 2011-10-28 nr. 1058 IK-vassdrag). Ved tilsyn på anlegget vil NVE kontrollere at internkontroll etter denne forskrift er etablert.

Vår behandling av søknaden

Dam Valldalen ligger i Ullensvang kommune i Vestland fylke. Valldalsvatn er magasin for Røldal kraftverk. En revurdering av damanlegget utført i perioden 2017-2021 avdekket avvik fra gjeldende krav. Tiltaket omfatter i hovedtrekk riving og sanering av eksisterende overløpskonstruksjon, etablering av ny betongdam (overløpsterskel) med lukehus og tappearrangement, samt ny supplerende flomtunnel som i fremtiden vil samvirke med bestående flomsjakt. For å håndtere store fremtidige flommer må tilhørende innløpsbasseng for flomvann utvides. Tappeluken dimensjoneres for samsvar med krav til beredskapsmessig senkning av magasinet. Detaljplanen for miljø og landskap beskriver hvordan anleggsarbeidene er planlagt gjennomført, og inneholder arealbrukskart som avgrensar midlertidige og permanente arealbeslag. Planen beskriver hvordan masser skal håndteres og hvordan området skal istandsettes og revegeteres. Anleggsarbeidene har planlagt oppstart i april 2025.

NVE sendte detaljplan for miljø og landskap for tiltaket på begrenset høring til Vestland fylkeskommune, Statsforvalteren i Vestland, Ullensvang kommune og Villreinnemda for Hardangerviddaområdet, i en oversending datert 11.07.2024.

Høringsuttalelser

Vi har mottatt innspill fra Statens Vegvesen, beitebrukere i Valldalen, Advokatfirma Felland på vegne av Britt Marit Widding og Helleik Rabbe, Kjetil Nærheim, Sondof Rabbe, Ullensvang kommune, Vestland fylkeskommune, Røldal grunneierlag, Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet og Statsforvalteren i Vestland. Konsesjonær har utarbeidet et felles dokument som besvarer de høringsuttalelsene som er kommet inn, i e-post datert 02.10.2024. Flere uttalelser er sammenfattet og ligger i sin helhet som vedlegg.

Statens Vegvesen skriver følgende i sin høringsuttalelse datert 23.08.2024

«Det er i detaljplanen lagt til grunn at sprengstein fra prosjektet skal fraktes til Liamyrene og benyttes inn i Statens vegvesens prosjekt for ny E134 gjennom Røldal. Plassering og håndtering av massene på Liamyrane skjer i henhold til avtale mellom Hydro og Statens vegvesen, i tråd med godkjent reguleringsplan E134 Dyrskartunnelen – Røldalstunnelen.

Løsningen vil kreve transport på E134. Dersom transporten krever nye avkjørsler eller utvidet bruk av eksisterende avkjørsler til / fra E134 må dette søkes om. Ved bygging eller utbedring av avkjørsel kan det også bli behov for gravetillatelse og arbeidsvarsling i samband med arbeidet. Vi ber om at dette blir fulgt opp i videre arbeid.

Ut over det har vi ikke vesentlige merknader til høringen».

Hydro sin kommentar til Statens Vegvesen:

«Eksisterende avkjørsel til/fra E134 vil bli benyttet. Det anses ikke behov for nye avkjørsler eller endring i utforming på eksisterende avkjørsel, men ved behov vil entreprenør søke om utvidet bruk av eksisterende avkjørsel».

Ulike beitebrukere i Valldalen skriver følgende i sin høringsuttalelse datert 03.09.2024

«Vi representerer beitebrukarar som er dagleg avhengige av tilkomst til Valldalen i sommarhalvåret.

For å ivareta det som er igjen av beitedrift med Valldalen som utgangspunkt er tilkomst med veg svært viktig for å gjera dette innan trygge rammer for dyrevelferd , økonomi og praktisk drift .

- Vi har jamnleg dyretransporter som må forholde seg til køyre og kviletidsbestemmelser .*
- Tilsyn av meir enn 6000 beitedyr skjer ved kontinuerlig skifte av folk gjennom sommaren. For beitelaga vil stenging av veg på dagtid gi utfordrande konsekvensar .*

Ber om at vegstengingar på dagtid blir kortast mogleg».

Hydro sin kommentar til ulike beitebrukere i Valldalen:

«Vi takker for innspillet. Hydro ønsker å finne løsninger som medfører at beitet kan gjennomføres med begrenset ulempe, dette gjennom direkte dialog med brukere».

Advokatfirma Felland skriver blant annet i høringsuttalelsen datert 09.09.2024 på vegne av Britt Marit Widding og Helleik Rabbe mfl under «Forholdet til plan- og bygningsloven mv.» at brevet fra NVE fra 11. juli 2024 presiserer at vassdragsanlegg med konsesjon er unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven (pbl) i henhold til byggesaksforskriften § 4-3. Likevel må detaljplaner for miljø og landskap avklares i henhold til kommuneplanens arealdel eller reguleringsplaner. Dispensasjon kan gis for tiltak med konsesjon etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven eller energiloven. NVE påpeker at «vannkraftanlegg eller andre tiltak i vassdrag» er unntatt fra pbl kapittel 20 om søknadsplikt, men dette gjelder ikke kommunal vei Kv 4618 inn til Valldalen. Denne veien burde vært vedlikeholdt av RSK, men RSK har ikke tatt ansvar for den. Veiområdet ligger i et LNF-område (landbruk, natur og friluftsliv) i kommuneplanens arealdel. RSK har i sin detaljplan foreslått å søke dispensasjon for flomoverløp og veiutvidelse, men dette er ikke aktuelt for veiarbeidet. For omleggingen av Valldalsvegen kreves det en reguleringsplan og ordinær byggesøknad, ikke dispensasjon, for å sikre gode løsninger for alle involverte.

Innvirkninger for eiere av eiendommer i Valldalen – særskilt for eier av gnr 20 bnr 2
Hydro Energi sin detaljplan for miljø og landskap beskriver at Valldalsvegen vil måtte holdes stengt i anleggsperioden, men at det vil være mulig med fri gjennomkjøring på

kvelde og natten (antatt fra kl. 19 til 07) samt et fast tidspunkt på dagen for gjennomslipp av trafikk. De eksakte tidene vil bli avklart etter at entreprenør er valgt og vil bli annonsert. Dette er imidlertid ikke akseptabelt for eieren av gnr 20 bnr 2, som har betydelige inntekter fra hytteutleie, jakt og lignende i sommerhalvåret. Eieren mener at det ikke er nok at veien «antatt» vil være åpen kvelds- og nattestid, og krever kompensasjon dersom veien må stenges på dag- eller kveldstid. I en reguleringsprosess kan man vurdere muligheten for å sprengne noen meter ekstra i innerkanten, slik at veien kan holdes åpen gjennom hele anleggsperioden.

Kort om parkering

I detaljplanen fra Hydro Energi står det at parkeringsområdet R3A vil bli brukt av Hydro under anleggsfasen, og dermed ikke vil være tilgjengelig som parkeringsareal. For å kompensere for dette foreslår Hydro å opparbeide tre nye parkeringsplasser som allerede er godkjent i reguleringsplanen.

Forslaget om å erstatte parkeringsarealet med kun tre nye plasser anses som useriøst, da det ikke vil kompensere for tapet av eksisterende plasser. Det henvises til en e-post fra Hydro Drift og Utvikling, hvor det beskrives som en «vinn-vinn» løsning for både Hydro og grunneier, men dette reflekterer ikke allmenne eller andre grunneieres interesser. Kritikken påpeker at Hydro utelukkende ser til egne behov, og at dette forslaget tydelig illustrerer behovet for en reguleringsplan som tar hensyn til trafikkavviklingen i området. Valldalen er en viktig innfartsåre til Hardangervidda, og mange brukere, inkludert de med bil og tilhengere, krever et større parkeringsområde som erstatning for riggområdet.

Eier av gnr 14 bnr 3 – hytte på haugen over dammen

Eieren av gnr 14 bnr 3 har bygninger som er vist på side 20 i detaljplanen, har ennå ikke blitt kontaktet av RSK. Hytta er utleid, og grunneieren mener det vil bli vanskelig å fortsette utleien under sprengningsarbeid og anleggsvirksomhet i nærheten over lengre tid. Grunneieren krever derfor kompensasjon for det økonomiske tapet dette medfører. I tillegg vil ett av byggene ligge innenfor anleggsområdet, noe som krever et ekspropriasjonsvedtak for å gjennomføre arbeidet.

Hydro sin kommentar til Advokatfirma Feland:

«Hydro har avklart med Ullensvang kommune i møte 27.2.2024 at den nødvendige omleggingen av veien forbi anleggsstedet (ny flomavledning) klareres med vei-eier gjennom utarbeiding og godkjenning av teknisk plan. Det er videre per telefon, nylig, avklart med Ullensvang kommune ved Verksemdsleiar avd. veg, park og hamn at dette kan gjøres som del av behandling av Søknad om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel. Opprinnelig ble veistrekningen som ligger på RSK sin eiendom 14/16 bygget med utgangspunkt i vannkraftkonsesjonene, som nødvendig for drift og vedlikehold av anleggene.

I Detaljplan for miljø og landskap har Hydro lagt til grunn at det vil bli fri gjennomkjøring på kveld og natt og mulighet for gjennomslipp på minst ett fast tidspunkt på dagtid. Antatt klokkeslett for fri gjennomkjøring er kl. 19 – 07, men begrepet «antatt» er benyttet da

entreprenør f.eks. kan foretrekke kl. 20 – 08. Etter møte med administrasjonen i Ullensvang kommune 27.2.2024 ble det avklart at det ikke er krav til å holde veien åpen hele døgnet ved denne typen arbeider. Som vi skiver innledningsvis ønsker Hydro likevel å tilrettelegge for fleksibilitet så langt det er mulig sett opp mot faktiske behov og sikker trafikkavvikling. Mulighetene for dette kan variere i løpet av anleggsperioden avhengig av aktivitetene som pågår.

Hydro gjør oppmerksom på at området R3A (hovedrigg) er Hydro sin eiendom. Arealet er opparbeidet ved tidligere bygge- og rehabiliteringsarbeider i Valldalen. Området har tidligere blitt, og vil også i fremtiden måtte bli benyttet i forbindelse med vedlikeholds- og rehabiliteringsarbeider ved damanlegget. Hydro har de senere år valgt å stille området vederlagsfritt tilgjengelig for allmennhetens benyttelse når Hydro ikke selv har bruk for arealet, det er slik sett ikke en «ervert rett for allmennheten» som nå tas bort i den vel ett år lange anleggsperioden. Samlet areal på eksisterende R3A (oppgruset areal) er 2088 m², mens samlet areal på P1 – P4 er 2048 m² (planlagte P-plasser, se også vår kommentar til Ullensvang kommune). P1 – P4 er delt opp på flere mindre arealer, og Hydro har forståelse for at en slik oppsplitting bl.a. medfører mindre egnethet ved bruk med henger, men det totale tilgjengeliggjorte arealet er likevel tilnærmet likt dagens areal. P4 er for øvrig en ny, midlertidig parkeringsplass som har kommet til etter at Detaljplanen ble sendt til NVE. Se oppdatert Arealbrukskart for plassering av denne. P4 ligger ikke inne som parkeringsareal i gjeldende reguleringsplaner og er derfor planlagt som et midlertidig tiltak.

Det som har vært mulig å etablere innenfor tidsvinduet frem mot oppstart av damsikkerhetsmessig tiltak er det som er presentert. Et bredt (bredere) parkeringstilbud i Valldalen innebærer, som adv. Felland påpeker, utarbeidelse av ny reguleringsplan i området. En slik revisjon vil påregnelig ta opptil flere år, og fordrer en prosess der såvel kommunale, øvrige offentlige etater, grunneiere og private interesser vil måtte delta. Som påpekt over utgjør samlet areal på eksisterende gruset areal R3A samlet 2088 m², mens samlet areal på erstatningsparkeringene P1 – P4 er 2048 m².

Hydro beklager at eier av hytte ikke var orientert om planene, noe vi vil følge opp. Hytta ligger videre på Hydros eiendom og det foreligger en privatrettslig avtale som regulerer forholdet mellom hytteeier og Hydro. Vi anser av den grunn ikke ekspropriasjon som relevant».

Kjetil Nærheim ber i sin uttalelse av 09.09.2024 om at det umiddelbart opprettes en 10-meters sikkerhetsbuffer på fyllingsgraden i Valldalsdammen. Han mener at andre regulanter i regionen har drevet flomdemping ved å senke vannstanden før flom, mens Hydro har prioritert produksjonsverdier fremfor sikkerhet. Nærheim trekker paralleller til Sira Kvina-anleggene, hvor en konsesjon for effektkjøring ble avslått for 10 år siden fordi dammen ikke var konstruert for raske endringer i vannstand. Det hevdes at både Valldalsdammen og Sira Kvina-dammen er bygget etter eldre forskrifter fra 1950-tallet, med færre og svakere filtersoner. Det vises til tidligere lekkasjer i Valldalsdammen og at dammen ikke er robust nok til å tåle langvarig effektkjøring. Det foreslås at energilagring bør skje i Blåsjø, og at 15 prosent av energien tilbakeføres dit.

Hydro sin kommentar til Nærheim:

«Hydro oppfatter at høringsinnspillet i stor grad viser til den pågående revisjons- og O/U-saken der det er søkt konsesjon for flere nye kraftverk. Tiltaket som er presentert i Detaljplan for miljø og landskap for Valldalen dam og flomavledning er et rent damsikkerhetsmessig tiltak for en sikker og fremtidsrettet utforming av dam Valldalen og berører ikke O/U-prosjektene. Reguleringsgrensene berøres ikke av tiltaket».

Sondof Rabbe skriver blant annet i sin høringsuttalelse datert 10.09.2024:

I forbindelse med det nye overløpet og dets økte kapasitet, stilles det spørsmål om hvordan dette vil påvirke slukeevnen til tunnelen under E134 ved det gamle ysteriet, samt kapasiteten og manøvrerbarheten ved overløpet i Røldalsvatnet/Botnen. Rabbe mener det er særlig relevant sett i lys av erfaringene fra flommen den 14.10.2018.

Når det gjelder utformingen av det nye lukehuset, pekes det på at argumentasjonen om slektskap til det eksisterende lukehuset på østsiden av dammen virker spekulativ. Det foreslås at utbygger bør konsultere Tai Grung, datteren til arkitekten Geir Grung, for å diskutere hva som kan være et relevant design som ivaretar arven etter hans arbeid. Det vises også til et feilgrep fra Statnett med deres bygg ved Geir Grungs portalbygg i Røldal. I forhold til parkeringsplassene, er P2 og P3 ment å erstatte parkeringsarealet R3A. Imidlertid er P2 og P3 designet for hytteområdet, med minimumsmål for personbiler, og er ikke egnet for bruk av tilhengere eller større kjøretøy, som mange brukere av området har. Det påpekes at parkeringsbehovet er utilstrekkelig utredet.

Når det gjelder vegkrysset vest for Einungsstølsåna, omtales dette som et "tyggegummikryss" uten klar plan for utbedring. Det antydes at krysset må utvides betydelig med en flatere og mer rettvisklet påkjørsel, noe som vil kreve areal på østsiden. Det foreslås at overskuddsmasser fra anleggsarbeid kan brukes til å utvide krysset og eventuelt anlegge en større parkeringsplass. Til slutt, med hensyn til tilkomst via Valldalsdammen, forventes det at tilgang for transport og tilsyn med sauer på beite, samt generell ferdsel, kan ordnes på østsiden av magasinet.

Hydro sin kommentar til Sondof Rabbe:

«Hydrologiske fremskrivninger viser på generelt grunnlag at flommers størrelser og hyppigheter vil øke frem i tid. Ny tappeluke i damanlegget innebærer økt fleksibilitet til å kunne tappe i forkant av flommer, slik sett mener Hydro at tiltaket vil kunne bidra til å dempe en del av flommene ut fra magasinet. De aller største flommene som damanlegg sikkerhetsmessig dimensjoneres for, såkalte «1000-års flom» og «Påregnelig Maksimale Flom» er enorme flomstørrelser som det er lite trolig at tunnelen under E134 vil kunne håndtere, dette er det Statens vegvesen som vurderer.

Hydro har ved planleggingen lagt vekt på å videreføre det arkitektoniske uttrykket til Geir Grung (som preger RSK-anleggene). Med god bistand fra arkitektmiljøet i Norconsult mener vi at utformingen slik den nå er foreslått står i godt samsvar med det karakteristiske arkitektoniske uttrykket i RSK-anleggene.

Hydro har vurdert mulighetsrommet rundt parkeringsspørsmålet i Valldalen. Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes høringsinnspill, vilkår 3, og vår kommentar til høringsinnspillet til adv. Felland.

Hydro tar kommentaren til etterretning. Mer detaljert plan for kysset vil sendes Ullensvang kommune i forbindelse med dispensasjonssøknad fra kommuneplanens arealdel, der Hydro også har blitt bedt om å legge inn øvrige planer angående vei, som f.eks. utvidelse ved flomoverløpet (se vårt svar til Adv. Felland i punkt 3). Det er foreløpig ikke lagt opp til å søke endring i reguleringsplanen, i så fall vil utbedringen utgå i påvente av at det initieres/ferdigstilles en slik prosess.

Hydro takker for innspillet. Vi har forståelse for behovet og ønsker gjennom direkte dialog å finne løsninger som medfører at tilkomst/beite kan gjennomføres med begrenset ulempe».

Ullensvang kommune skriver følgende i sin uttalelse av 09.09.2024:

«Ullensvang kommune rår til at Norges vassdrags- og energidirektorat godkjenner detaljplanen for miljø og landskap til Hydro for rehabilitering av Valldalsdammen på følgende vilkår:

- 1. Det må leggjast til rette for så korte vegstengingar som praktisk mogleg for vegen, maks. 1 time. Vegtrafikkentralen må varslast ved stenging av veg. Brukarar av vegen og naudetatar skal kunne uttala seg ved vegstenging. Når vegen må stengjast over lengre tid må tiltakshavar vurdere nattarbeid.*
- 2. Kommunen skal varslast når Valldalsvegen vert stengd i anleggsperioden.*
- 3. I tillegg til opparbeiding av parkeringane som er foreslått i «Detaljplan for miljø og landskap» skal det opparbeidast ny vinterparkering for ålmenta. Dette for å sikre parkering i samband med utfart inn på Hardangervidda vinterstid. Val av plassering, storleik og løysing skal gjerast i samråd med brukarane av parkeringa. Parkeringane skal opparbeidast og vera klare til bruk før anleggsperioden startar. for ålmenta skal opparbeidast og vera klare til bruk før anleggsperioden startar.*
- 4. Terrenget skal settast i stand ved bruk av stadeigne massar og naturleg revegetering når anleggsverksemda er avslutta.*
- 5. Anleggsutstyr og -maskinar skal reinsast før dei nyttast i Valldalen for å minske spreing av framande artar og sjukdom, i tråd med gjeldande lovverk og faglege tilrådingar».*

Hydro sin kommentar til kommunen:

«Det er planlagt omfattende sprengnings- og betongarbeid tett på veien. Veien vil ved damstedet ligge innenfor anleggsområdet, og trafikkavvikling vil måtte skje innenfor det som er sikkerhetsmessig forsvarlig for såvel anleggspersonell som trafikanter. I et orienteringsmøte Hydro hadde med administrasjonen i Ullensvang kommune i februar 2024 ble det anført fra kommunens side at veien hadde status som «offentlig vei», stilt til det offentliges disposisjon uten krav om at vei skal holdes åpen til enhver tid (Hydro måtte imidlertid tilrettelegge for nødeters passering ved behov i hele anleggsperioden). Hydro ønsker å legge til rette for en fleksibel trafikkavvikling i forhold til de faktiske behov. Dette mener vi best vil kunne skje gjennom løpende dialog med både kommune, øvrige

interessegrupper og grunneiere. Tyngende vilkår knyttet til begrensede muligheter for å kunne stenge veien noe sammenhengende i tid, kan bli krevende å etterleve uten at det vil påvirke fremdriften i byggearbeidet svært negativt. For ordens skyld nevner vi at det også vil pågå anleggsarbeid i perioder hvor den kommunale veien innenfor dammen ikke er i bruk, det vil si perioden den er vinterstengt. Når det gjelder vinterferdsel med scooter e.l. over Valldalsmagasinets is er dessverre ikke det gjennomførbart i anleggsarbeidene da det av hensyn til HMS ikke vil være tilrådelig med scooterferdsel/nedkjøring på isen midt i anleggsområdet.

Hydro legger til grunn at kommunen orienteres om plan for trafikkavvikling når denne er klar.

Hydro har allerede planlagt erstatningsareal for parkering, herunder parkeringsplasser P1 – P4. Det er avklart med hyttefeltets grunneier at disse vil bli stilt til disposisjon for allmennhetens benyttelse i anleggsperioden (3 av disse er permanente, den fjerde er midlertidig), dette som avbøtende tiltak for at «vinterparkeringen» må brukes som riggplass. Disse vil bli opparbeidet og gjort klare til bruk innledningsvis i anleggsperioden. P1 – P4 måler i samlet areal å være omtrent i størrelsesorden med «vinterparkeringen» (R3A-areale).

R3A ligger på Hydro sin eiendom, gnr 14, bnr 16, og nå i anleggsgjennomføringen har Hydro behov for å plassere riggen på egen eiendom. Hydro har frivillig bidratt med å stille dette området (R3A/«vinterparkeringen») til rådighet som parkering, vederlagsfritt, de senere år. Hydro beklager at anleggsperioden medfører ulemper for brukere av Valldalsområdet men finner det urimelig å bli pålagt å opparbeide ytterligere nye parkeringsareal på størrelse med riggområdet ut over det som allerede er planlagt. Jamfør vår kommentar til høringsinnspill under punkt 5 fra Urban/Sondof Rabbe anser vi ikke parkeringsspørsmålet som mangelfullt utgreidd, det skyldes i hovedsak at det i Valldalen er trangt med begrensede muligheter for «uten videre» å etablere større parkeringsplasser.

R3A («vinterparkeringen») vil Hydro etter alt å dømme tilgjengeliggjøre for allmennhetens frie benyttelse etter anleggsperioden igjen, helt frem til neste gang det vil bli behov for tiltak på damanlegget. Vi planlegger forøvrig en mindre utvidelse av R3A-området i forbindelse med anleggsarbeidene, således vil parkeringskapasiteten for utfart inn på Hardangervidda vinterstid etter endt anleggsperiode kunne bli noe bedre enn den er i dag. Hydro kan ikke se at planlagte tiltak for å møte krav til damsikkerhet ved dam Valldalen skal måtte utløse krav om ny reguleringsplan for opparbeidelse av permanent vinterparkering i kommunen. Det vil være en større prosess som vil omfatte identifisering av egnet areal, erverv av grunn, påfølgende reguleringsplanprosess og vil måtte involvere flere parter, noe vi opplever som et urimelig krav i denne sammenheng. Ikke minst vil det gi en betydelig utsettelse av et viktig damsikkerhetstiltak. Hydro er villig til å bistå kommunen med støtte til reguleringsplan og utarbeiding av permanente vinterparkeringer, men vi mener at det bør skje i et separat løp hvor også kommunen har en rolle.

Dette vil gjennomføres i tråd med beskrivelsen i DML, og i godt samsvar med den praksisen som er gjeldende for rehabilitering av vassdragsanlegg i tråd med vassdragslovgivningen.

Hydro bekrefter at dette er satt som vilkår i kontraktsgrunnlaget mot Entreprenør».

Vestland fylkeskommune forutsetter i sin uttalelse av 10.09.2024 at søkeren og energimyndighetene har satt seg inn i relevante regionale planer, inkludert Regional plan for fornybar energi (2023-2035), Regional plan for klima (2022-2035), og Regional plan for vannforvaltning for Vestland vassregion (2022-2027).

Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø, er fylkeskommunen fornøyd med at deres innspill fra brev datert 19.06.2024 er inkludert i arealbrukskartet og detaljplanen. For å ivareta kulturminner i terrenget, ber de om at søkeren tar kontakt med fylkeskommunens seksjon for kulturarv senest to uker før anleggsarbeidet starter.

Under konsesjonsbehandlingen av Røldal-Suldal-anleggene på 1960-tallet ble det registrert flere førreformatoriske kulturminner i Valldalen, hvor noen ble arkeologisk utgravd, inkludert Ullshelleren. Fylkeskommunen bemerker at kartfestingen av disse kulturminnene er mangelfull, og flere er ikke registrert i kulturminnedatabasen. De ønsker derfor å kartfeste disse kulturminnene når vannstanden i magasinet er 10 meter under HRV eller lavere.

Hydro sine kommentarer til fylkeskommunen:

«Innspillet tas til etterretning og vil bli fulgt opp.

Normalt ligger Valldalsmagasinet 10 meter eller lavere under HRV i perioden juli og august hvert år, tidvis år kan det ligge lavt også ut i september».

Røldal grunneigarlag mener i sin uttalelse av 10.09.2024 at det er uakseptabelt å stenge Valdalsvegen, som er en viktig offentlig vei og inngangsport til Hardangervidda. Før anleggsarbeidet starter, må det etableres en omkjøringsvei for å opprettholde trafikken. Når det gjelder parkering, er det et stort behov vinterstid. Per nå har Hydro sitt område ved Einungstølen blitt brukt, men det er ingen andre dedikerte parkeringsplasser i området, og parkering langs veien vinterstid er uaktuelt. Det er heller ingen vinterparkering for hytteområdet. En reguleringsplan må utarbeides som inkluderer tilstrekkelig parkeringsareal for allmennheten, nødetater, grunneiere, og vinterferdsel til Hardangervidda. Erstatningsparkering må være klar før anleggsarbeidet starter. Mobildekning er også kritisk, spesielt når vinterferdselen hindres av anleggsarbeid på dammen. Dalen mangler i dag tilstrekkelig mobildekning, noe som utgjør en risiko når reserveløypen må brukes. En basestasjon i Høgåsen vil gi god dekning i dalen og sidedalene.

Steinmasser fra tunneldrift kan brukes til å forbedre veien ned til magasinet, som i dag er for bratt og farlig vinterstid på grunn av rasfare og isglatte partier.

Det foreslås å utsette hele tiltaket til den nye konsesjonssøknaden om effektverk og pumpekraftverk er avklart. Dette vil sikre at alle nødvendige tiltak, som

yllingsrestriksjoner om sommeren og eventuelle nye driftstunneler, kan samordnes. Frem til ny konsesjon er på plass, bør nivårestriksjoner i magasinet innføres for å forebygge skadeflom. Videre bør arbeidet med flomoverløpet utsettes og samordnes med andre anleggsarbeider.

Sikring av ferdsel til Valdalen og ferdigstilling av nødvendige parkeringsplasser må være på plass før anleggsarbeidet kan begynne.

NVE mottok et tilleggsnotat til uttalelsen i en oversending datert 18.10.2024. Denne kom etter høringsfristen, men NVE velger å inkludere en sammenstilling av denne.

1. Koordinering med pågående vilkårsrevisjon:

- Det er viktig at arbeidet i Valdalen samordnes med miljøtiltak som utredes i den pågående vilkårsrevisjonen, inkludert krav om minstevannføring i alle regulerte elver.
- Tiltak som ikke er tilpasset revisjonen kan føre til uheldige konsekvenser. Dette ble påpekt i tidligere høringssvar vedrørende Valdalsdammen.

2. Flaumhåndtering og Hydros praksis:

- Hydro har historisk vist manglende prioritering av magasinreserver for flomdemping.
 - I 2018 ble det rapportert at Hydro valgte å ikke tømme magasinene i forkant av en varslet flom, med henvisning til økonomiske tap på 15–20 millioner NOK.
 - Mens andre selskaper (som Saudefaldene og Statkraft) forberedte seg ved å senke magasinene, gjorde Hydro ingen tilsvarende tiltak.
- Økt flomkapasitet i Valdalen kan føre til raskere og kraftigere flommer nedstrøms dersom kapasiteten kun brukes når flommen allerede er i gang.
- Flomsikring må integreres i manøvreringsreglementet, med krav til forebyggende magasindemping.

3. Sårbar sivil infrastruktur:

- **Haukelivegen (E134):**
 - Storelva fra Valdalen går under veien ved Hølen. Kapasiteten her var presset til det ytterste under flommen i 2018, og veibanen kan bli vasket vekk ved større flommer.
- **Bru i Røldalsbygda:**
 - Brua er utsatt ved flom større enn i 2018.
- **Røldalsvatnet:**
 - Flom fører til høye vannivåer i Røldalsvatnet, som igjen oversvømmer flater i bygda og kan skade private eiendommer, infrastruktur, og føre til problemer for Røldal Vassverk.

4. Utløp ved Røldalsvatnet (Botnen):

- Eksisterende lukearrangement har utilstrekkelig kapasitet ved flom.
 - Lukene må fjernes manuelt ved hjelp av kranbil, og søylene mellom lukene skaper turbulens som reduserer utløpskapasiteten.
- Hele arrangementet bør omarbeides for å øke flomkapasiteten, eventuelt supplert med en tappetunnel og ventil for minstevannføring.

5. Overføringsystemer og flomhåndtering:

- RSKs kraftanlegg overfører vann fra Suldal til magasiner på to nivåer (Votna og Valdalen/Røldal).
- Dimensjonerende flom for Røldalsvatnet avhenger av håndtering av hele systemet av magasiner og tunneler.
 - Overføring av flom fra Suldal til Røldal må unngås.
 - Et koordinert manøvreringsreglement for hele vassdraget er nødvendig for å hindre skadeflommer, inkludert restriksjoner på magasinifylling.

Hovedanbefalinger:

1. Arbeidet i Valdalen må koordineres med miljø- og flomsikringstiltak som fastsettes i vilkårsrevisjonen.
2. Manøvreringsreglementet må sikre flomdemping ved å stille krav til magasinifylling og bruk av flomkapasitet.
3. Infrastruktur nedstrøms må styrkes, inkludert oppgradering av utløp, luker og sikring av sårbare punkter som E134 og bruer i Røldalsbygda.
4. Overføringsregimet fra Suldal til Røldal må begrenses for å hindre overbelastning av systemet under flom.

Hydro sin kommentar til Røldal grunneigarlag:

«Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes høringsinnspill, vilkår 1 . Vi viser til vår kommentar til Ullensvang kommunes vilkår 3 (vedrørende parkeringsplass) og vilkår 1 (vedrørende tilrettelegging for at nødetater kan passere i anleggsperioden). Hydro opparbeider nå de innregulerte, så langt ikke etablerte, P-plassene i tilknytning til hyttefeltet. Etter avtale med grunneier gjøres disse P-plassene tilgjengelige for allmennheten i anleggsperioden. Hydro vil også sørge for utvidet brøyting i hyttefeltet gjennom vinteren det foregår anleggsarbeid, hvor det normalt ikke brøytes vinterstid, dette for å avhjelpe parkeringsplassbehovet.

Det blir for tiden arbeidet med flere mulige løsninger for mobildekning i Valdalen, både i regi av Ullensvang kommune og Lyse Kraft DA. Dette tiltaket blir støttet av både Lyse Kraft og Hydro.

Utbedring av vei ned i magasinet fordrer i stor grad at «veifyllingen» i magasinet må opparbeides ved breddeutvidelse nedenfra. Det er ikke lagt opp til såvidt stor magasinsenkning eller -restriksjon i magasinet i denne omgang til at dette arbeidet vil kunne være gjennomførbart. Hydro bekrefter imidlertid at det har vært vurdert hvorvidt det kunne være aktuelt å gjennomføre i forbindelse med dette tiltaket.

Tiltaket er drevet av krav til damsikkerhet og innebærer å ruste damanlegget for økte flommer og fremtidige klimaendringer. Tiltaket følger av gjeldende krav og det er derfor viktig for Hydro å utføre tiltaket så snart som mulig. Tiltaket anses å være uavhengig av den pågående konsesjonsøknadsprosessen».

Hydro har i tillegg kommentert tilleggsuttalelsen til Røldal grunneigarlag i en oversending av 27.11.2024:

«Det vises til høringsinnspill fra Røldal grunneigarlag – Tilleggskommentar / innspel til sak med NVE referanse 202412819 – datert 18.10.2024 som både viser til den pågående vilkårsrevisjonen og det planlagte tiltaket ved dam Valldalen, omhandlende at manøvreringreglement for hele vassdraget bør samordnes og ha mekanismer for å hindre skadeflom.

Hydros svar: *Tiltaket ved dam Valldalen er drevet av krav til damsikkerhet og bør ses uavhengig av vilkårsrevisjonen. Slik anlegget er planlagt, vil imidlertid den planlagte tappeluken i bunn av betongoverløpet gi bedret manøvrerbarhet ift. flomkontroll og flomsikring, i tillegg til å svare opp kravet til beredskapsmessig senkning av magasinet. Tappeluken vil sørge for en manøvreringsfleksibilitet langt ut over det som eksisterer i dag. Eksempelvis vil det, etter at anlegget er bygget, være mulig å forhåndstappe i forkant av flommer, etablere buffer i magasinet til flomperiode/flomtopp og med det kunne utnytte reguleringsmagasinets fortrinn som samfunnsmessig flomdemper i større grad. Det er et tiltak med stor samfunnsnytte inn i en tid med klimaendringer og villere flommer, og en forbedring av fleksibiliteten for flomhåndtering i Valldalsmagasinet. Vi mener derfor at anlegget slik det er planlagt, også svarer godt opp under innspillet til Røldal grunneigarlag vedrørende fremtidige flommer».*

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet fokuserer i sin uttalelse av 11.09.2024 på villreinens interesser og arbeider for en langsiktig, bærekraftig forvaltning av arten og dens leveområder, i henhold til § 21 i hjorteviltforskriften. Villrein er en nasjonal ansvarsart i Norge, og arten har vært oppført på rødlista siden 2021. Det er utarbeidet en stortingsmelding med mål om å stoppe den negative utviklingen innen 2030, sikre at alle villreinområder når minimum middels kvalitet innen 2050, og at de nasjonale villreinområdene har god kvalitet innen 2100.

Villreinnemnda har ingen innvendinger mot nødvendig rehabilitering, men ber om ekstra hensyn i kalvingsperioden fra midten av april til midten av juni. I denne perioden bør det unngås større sprengningsarbeider eller annen støyende aktivitet.

Hydro sin kommentar til Villreinnemnda:

«Kalvingsområdene ved Valldalsvatnet ligger nordøst for vannet og strekker seg østover helt til Møsvatn. Valldalsmagasinet ligger helt i yttergrensen av dette kalvingsområdet, og det er ca. 4 km i luftlinje og stor høydeforskjell fra anleggsområdet til yttergrensen av kalvingsområdet. Hydro vil likevel undersøke muligheten for kunne bli varslet dersom simler i kalvingsperioden trekker til dette området, og da vurdere om det er aktuelt å sette i verk avbøtende tiltak».

Statsforvalteren i Vestland skriver blant annet sin høringsuttalelse av 13.09.2024 at utbygging har vært i dialog med Statsforvalteren om en sårbar fugleart. Opprinnelig skulle bore- og sprengingsarbeid starte i juli, utenom den mest sårbare perioden for fuglen. På grunn av magasinrestriksjoner og HMS, er oppstarten nå flyttet til etter påske, med boring og sprenging fra starten av mai.

Reirlokalteten for fuglen ligger innenfor en tilrådet sikringssone, men avstanden og terrenget gjør at arbeidet ved tunnelmunningen sannsynligvis ikke vil forstyrre hekkingen, selv med den tidligere oppstarten. Hovedriggen (R3A) ligger derimot nærmere hekkeområdet og er ikke like godt skjermet. Selv om det ikke er planlagt sprenging der, kan støyende aktivitet påvirke fuglen negativt, og denne må derfor kun utføres utenom hekkesesongen (februar til juli).

Dersom aktiviteten på riggen i hekkesesongen genererer mer støy enn dagens bruk som parkeringsplass, er ikke dette vurdert i detaljplanen. Det anbefales at utbygger undersøker alternative riggområder for å redusere negativ påvirkning på naturmangfoldet. Hvis alternative områder ikke er tilgjengelige, må aktiviteten tilpasses hekkesesongen. Villrein skal ivaretas i tråd med innspill fra villreinnemnda, og utbygger har søkt Statsforvalteren om utslippsløyve for tunneldrift.

Hydro sin kommentar til Statsforvalteren:

«Vi ser at riggplassen ikke i nevneverdig grad har vært gjenstand for avklaringen mot Statsforvalteren. Det ble der fokusert på områdene hvor de mer støyende aktivitetene planlegges, herunder tunnel-, sprengnings- og byggeaktivitet. Når det gjelder riggplassen vurderer vi at riggen ikke er til større sjenanse enn ordinær aktivitet i Valldalen. Som det fremgår av høringsinnspillene uttrykker disse stor aktivitet i Valldalen hele året, også på arealet for riggplassen konkret, hvor det er normalt med trafikk til og fra. I sesong med snø pågår jevnlig både brøyteaktivitet og aktivitet med av og pålessing av snøscootere, snøscootertrafikk osv. Vår vurdering er at riggplassen som hovedsakelig vil huse parkeringsplasser, kontorfasiliteter og overnattingslokaliteter for anleggsarbeiderne ikke vil være nevneverdig mer støyende enn den støy som normalt følger av den menneskelige aktivitet i Valldalen som er beskrevet over».

NVEs vurdering

NVE registrerer at det er gitt uttale i et bredt spekter. Det oppfattes at flere av uttalelsene går på en pågående O/U-prosess. Dette tiltaket er ikke en del av O/U-prosjektet, men er et pålagt tiltak som skal gjennomføres som en utbedring av eksisterende forhold for å støtte myndighetskrav på en eksisterende installasjon. Prosjektet må gjennomføres jfr. damsikkerhetsforskriften. Arbeidene innebærer å ruste damanlegget for økte flommer og fremtidige klimaendringer. Tappeluken må dimensjoneres i samsvar med krav til beredskapsmessig senkning av magasinet. Tiltaket er uavhengig av den pågående konsesjonssøknadsprosessen og kan derfor ikke settes på vent til det foreligger ny konsesjon.

Det stilles spørsmål om konsekvensene nytt flomløp/overløp har for slukeevne på tunnel under E134 ved det gamle ysteriet og kapasitet/manøverbarhet på overløp i Røldalsvatnet/Botnet. Ny tappeluke i damanlegget innebærer økt fleksibilitet til å kunne tappe i forkant av flommer, slik sett mener Hydro at tiltaket vil kunne bidra til å dempe en del av flommene ut fra magasinet. Tiltaket fører ikke til mer vann nedstrøms dammen enn tidligere, men vannet vil nå avledes slik at det ikke bygges opp mer vann i magasinet. Tunnelen under E134 er ikke en del av kraftanlegget og NVE kan ikke pålegge tiltak i

forhold til denne. Vi vil likevel oppfordre Hydro til å kontakte veieier for å drøfte problemstillingen.

Statens vegvesen stadfester at sprengstein fra prosjektet skal benyttes i Statens Vegvesen sitt prosjekt for ny E134. Plassering og håndtering av masser skjer ihht avtale mellom Hydro og Statens Vegvesen. Et annet alternativ er å kjøre masser til godkjent masselager på Vågslid for videre bruk til ulike samfunnsnyttige formål. Avhending og bruk av massene skjer etter kommunalt godkjente planer og etter tillatelse fra plan- og bygningsloven. Dersom transporten krever nye avkjørsler eller utvidet bruk av eksisterende avkjørsel til/fra E134, må dette søkes om. Det kan også være behov for gravetillatelse og arbeidsvarsling. Vi viser til at Hydro konstaterer at det ikke er behov for nye avkjørsler eller endring i utforming av eksisterende avkjørsel, men behov vil entreprenør søke om utvidet bruk av eksisterende avkjørsel.

En høringspart ønsker at steinmasser fra tunneldriften benyttes til å bedre og trygge veien ned i magasinet da vintertilkomsten i magasinet ved overløpsterskelen er for bratt og det er flere smale parti som periodevis er farlig å passere. For å utbedre veien ned i magasinet må veifyllingen i magasinet opparbeides ved breddeutvidelse nedenfra. Det er ikke lagt opp til så stor magasinsenkning at dette er gjennomførbart. Vi viser til at Hydro likevel har vurdert hvorvidt det kunne vært aktuelt å gjennomføre dette tiltaket i forbindelse med prosjektet.

Flere høringsparter er avhengig av tilkomst til Valldalen og mener det er problematisk at veien skal holdes stengt. Veien er kommunal. Vår godkjenning omfatter de fysiske tiltakene som skal gjøres på den eksisterende installasjonen, og vi anser veien som et forhold som må avklares mellom Hydro og kommunen som veieier. NVE oppfatter at Hydro har en positiv innstilling til å løse trafikkavviklingen og ønsker dialog for å finne løsninger for å begrense ulempene. Konsesjonær ønsker å tilrettelegge for fleksibilitet så langt det er mulig for å ivareta en sikker trafikkavvikling innenfor anleggsområdet og at det skal tilrettelegges for nødetaters passering. Den trafikale avviklingen er forhold Hydro må avklare med veieier.

NVE registrerer at kommunen som veieier ikke har kommentert flyttingen av veien forbi inntaket. Flyttingen av veien er imidlertid helt nødvendig for gjennomføringen av tiltaket og vårt vedtak omfatter såleis arealbruk som trengs for dette. Detaljer for endelig teknisk utforming av vei må imidlertid avklares med, og gjennomføres i samråd med kommunen som veieier. Til liks med plan for veikrysset vest for Einungstølsåna. Hydro har i oversending datert 27.11.2024 stadfestet at teknisk plan for veiutvidelse, opparbeidelse av parkeringsplasser som avklart i kommunalt godkjent reguleringsplan og utbedring av veikryss mellom Valldalsvegen og Hydro sin vei til damtåa ble sendt til Ullensvang kommune 04.11.2024.

Under anleggsperioden skal Hydro ta i bruk «vinterparkeringen» til hovedrigg, omtalt som R3A i detaljplanen. Dette er Hydro sin eiendom. Høringsparter mener dette er

problematisk da Valldalen ikke har vinterparkering per dags dato. NVE merker seg at det er utarbeidet en reguleringsplan med tre permanente innregulerte parkeringsplasser i tilknytning til hyttefeltet. Som et frivillig avbøtende tiltak ønsker Hydro å opparbeide disse tre permanente innregulerte parkeringsområdene. Etableringen av de tre permanente parkeringsplassene som under anleggsarbeidene skal erstatte riggområdet, oppfatter vi som ivaretatt av kommunen gjennom reguleringsprosessen og godkjent reguleringsplan. Dette anser NVE som et kommunalt tiltak som ikke er en del av detaljplangodkjenningen, men som må avklares mellom partene. NVE anser dette som en orientering for løsning som et kompenserende tiltak for å opprettholde tilstrekkelig parkeringskapasitet. Den fjerde parkeringen vil være midlertidig og ble inkludert etter at tiltakshaver ble forelagt høringsuttalelsene for kommentar. Den fjerde parkeringsplassen ligger ikke inne som parkeringsareal i gjeldende reguleringsplaner og blir etablert midlertidig som et kompenserende tiltak som godkjennes og er omfattet i dette vedtaket. Denne parkeringsplassen er en del av detaljplangodkjenningen og skal tilbakeføres etter endt anleggsperiode. Hydro har i tillegg stadfestet at de skal sørge for utvidet brøyting i hyttefeltet gjennom vinteren så lenge anleggsarbeidet pågår. NVE legger til grunn at konsesjonær opparbeider parkeringsplasser til allmennheten under anleggsperioden. Med kommentarene fra konsesjonær mener vi at berørte interesser er ivaretatt på en god måte. Ytterligere tiltak i forhold til opparbeidelse av permanente parkeringsplasser er ikke innenfor det NVE har hjemmel til å pålegge Hydro.

En høringspart mener utformingen av nytt lukehus er noe spekulativ og har en ulik situasjon i forhold til landskap og terreng. Vi viser til at Hydro har vektlagt å videreføre det arkitektoniske uttrykket til Geir Grung som preger RSK-anleggene med bistand fra arkitektmiljøet i Norconsult. NVE har ingen ytterligere kommentarer til det.

Fylkeskommunen ber konsesjonær kontakte dem i god tid og senest to uker før anleggsarbeidene starter opp for å ivareta oppmerking av kulturminner i terrenget. Hydro vil følge opp dette. Fylkeskommunen ønsker i tillegg å få melding ved vannstand i magasinet rundt 10 meter eller lavere under HRV for å kunne kartfeste tidligere undersøkte kulturminner. Hydro skriver at Valldalsmagasinet vanligvis ligger 10 meter eller lavere under HRV i perioden juli og august, og kan også tidvis år ligge lavt i september.

Når det gjelder høringsuttalelse om mobildekning, er det ikke Hydro sitt ansvar å sikre mobildekning i området og NVE kan derfor ikke pålegge eller sette vilkår vedrørende dette. Hydro skriver likevel at det for tiden arbeides med løsninger for mobildekning i Valldalen, både i regi av kommunen og Lyse Kraft DA.

Eier av gnr 14 bnr 3 har et bygg som ligger inne i anleggsområdet. Det er i tillegg to bygg som ligger like utenfor inngrepsgrensen. Dette inkluderer en hytte som er leid ut. Hydro har kommentert hytta ligger på Hydros eiendom og det foreligger en privatrettslig avtale som regulerer forholdet mellom hytteeier og Hydro. NVE anser dette som privatrettslig og må avklares mellom partene.

Når det gjelder rensing av anleggsutstyr og anleggsmaskiner for å minske spredning av fremmede arter og sykdom, stadfester Hydro at dette er satt som vilkår i kontraktsgrunnlaget mot entreprenør. NVE vurderer at dette hensyntas.

NVE vurderer at det ikke har kommet inn særskilte uttalelser som påvirker godkjenningen av detaljplanen. Konsesjonær har svart ut høringsuttalelsene og vi legger til grunn at dette følges opp i praksis. Vi vil ellers minne om god landskapstilpasning og minimering av de anleggstekniske inngrepene. NVE vil med tilsyn følge opp damrehabiliteringen gjennom anleggsperioden og ved tilbakeføring av arealene.

Vurdering av flom og skredfare

Konsesjonær har gjort en vurdering av flom og skredfare i detaljplanen under punkt 4.1. Vi minner ellers om konsesjonærens selvstendige ansvar for å identifisere eventuell naturfare og gjøre nødvendige tiltak for å redusere dette.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante bestemmelser.

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i innsendt plan, høringsuttalelser og NVEs egne erfaringer. NVE har også søkt i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart den 18.07.2024. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak. NVE mener derfor det er tilstrekkelig grunnlag for å vurdere tiltaket og de virkninger det har på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at kravet til kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Alle anleggsområdene omfatter i hovedsak områder som er sterkt berørt av tidligere anleggsarbeider. I influensområdet til dam Valldalen finnes det rødsildre og snøbakkestjerne som begge er nær truet på norsk rødliste. Naturtypene er lokalisert ved eksisterende flomløp. De registrerte rødlisteartene vokser på arealer som har vært berørt i forbindelse med tidligere anleggsarbeider. Hydro har konferert med biolog med kompetanse på naturrestaurering om hvordan en best kan ivareta de rødlistede artene for å vurdere ulike avbøtende tiltak. Biolog mener at det er høy usikker suksessrate tilknyttet flytting av individene. Særlig rødsildre er kjent for å være vanskelig å reetablere ved flytting. En eventuell flytting vil kreve kartlegging på forhånd og oppfølging i etterkant. Vekst og snøforhold fram mot anleggsstart gjør det vanskelig å utføre flytting av individ nå. Biolog mener en bedre måte å ivareta artsmangfoldet er å mellomlagre toppmassene fra engområdene uten busk- og tresjikt separat fra toppmassene der det har vokst bjørk og andre buskvekster, og legge disse tilbake på egnede områder for å kunne ivareta ulike arter ved istandsetting. Dette er skildret i ny versjon av Detaljplan i avsnitt 4.3. Konsesjonær skal beskrive krav for utførelse til entreprenør. NVE vurderer at artene hensyntas til den grad som er mulig etter faglige vurderinger.

Det er registrert hekkelokalitet for en sårbar fugleart med hensynssone som omfatter deler av tiltaksområdet. Hydro har vært i dialog med Statsforvalteren i Vestland som har meldt tilbake at ved oppstart av bore- og sprengearbeider i juli vil en unngå forstyrrelser i den mest sårbare perioden for arten, men at avstand og topografi tilsier at dette ikke er kritisk, og at Statsforvalteren ikke er veldig bekymret for arten som følge av dette tiltaket. NVE forutsetter god dialog med Statsforvalteren vedrørende arten. Anleggsområdene ligger helt i utkanten av anbefalt minimumsavstand for arten. På bakgrunn av dialogen mellom Hydro Energi og Statsforvalteren om mulig påvirkning sett i lys av topografi, planlegger Hydro å starte anleggsarbeidene etter påske 2025. Vi viser til Statsforvalterens uttalelse som stadfester at avstand kombinert med topografi tilsier at arbeidene ved tunnelmunningen trolig ikke er kritisk for hekkingen. Statsforvalteren regner ikke med at dette blir endra ved at oppstartstidspunktet for sprengingen framskyndes til starten av mai. Hovedriggen (R3A) ligger derimot nærmere lokaliteten, og er ikke godt skjermet av topografien. Det planlegges ikke sprenging her, men støyende anleggsaktivitet så nært hekkeområdet kan være uheldig. Arbeider her må bare gjennomføres utenom hekkesesongen, som er i perioden februar til juli. Statsforvalteren mener at hekkelokaliteten ikke er vurdert i detaljplanen jfr. naturmangfoldloven § 8. Statsforvalteren ber konsesjonær om å undersøke mulighetene for en ny lokalisering av riggområdet som reduserer den negative påvirkningen på naturmangfoldet. Dersom det ikke er alternative riggområder som egner seg, må aktiviteten på riggområdet tilpasses den sårbare hekketiden. Hydro stadfester at riggen ikke er til større sjenanse enn ordinær aktivitet i Valldalen. Riggplassen skal huse parkeringsplasser, kontorfasiliteter og overnattingslokaliteter. Hydro har vært i nytt møte med Statsforvalteren i Vestland den 30.10.2024 og det er oversendt referat. Der kommer det fram at Statsforvalteren ikke er bekymret for bruken av riggområdet når det er ferdig etablert da eventuelle forstyrrelser vil være knyttet til etablering av riggområdet. I møtet har Statsforvalteren i tillegg ikke vært videre bekymret for etablering av riggområdet med oppstart i månedsskiftet april/mai, og vurderer på det grunnlag at arbeidene kan gå som planlagt. Hydro foreslår likevel tiltak for å observere og innhente informasjon og kunnskap om hekkeperioden. Det foreslår å sette opp lyttbokser i området i februar 2025 for hekkesesongen, samt at det hentes ut data og analyseres tidlig i april 2025 for å avdekke hvorvidt det er sårbar art eller ikke i det aktuelle området. Hydro vil i tillegg sette krav til aktiviteter knyttet til R3A og R3B før 1. juli dersom hekking bekreftes. Dette er blant annet at det ikke skal forekomme støyende arbeider som sprenging. NVE vurderer at Hydro hensyntar arten gjennom dialog med Statsforvalteren og frivillige avbøtende tiltak.

Det er registrert to automatisk fredede kulturminner i og i nærheten av anleggsområdene. Hydro Energi har i detaljplanen redegjort for avbøtende tiltak i forhold til kulturminnene jfr. forslag fra Fylkeskommunen etter dialog mellom konsesjonær og Fylkeskommunen.

Fjellområdene rundt Valldalsmagasinet er del av de nasjonale villreinområdene, men magasinet og dalføret nedstrøms dammen ligger ikke innenfor disse områdene. Villreinnemnda skriver i sin høringsuttalelse at det må tas ekstra hensyn til at villreinen kan komme til å kalve øst for anleggsområdene i perioden fra midten av april til midten av juni. Det bør derfor ikke utføres sprengningsarbeid eller ekstra støyende arbeid i denne perioden. Hydro har svart ut at det ca. er 4 km i luftlinje og stor høydeforskjell fra

anleggsområdet til yttergrensen av kalvingsområdet. Konsesjonær vil likevel undersøke muligheten for å kunne bli varslet dersom simler i kalvingsperioden trekker til dette området, og da vurdere om det er aktuelt å sette i verk avbøtende tiltak. NVE setter likevel vilkår om at i god tid før anleggsarbeidet begynner, skal det foreligge skriftlig dokumentasjon på at det er opprettet et nært samarbeid mellom Hydro og Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet. Dokumentasjonen på samarbeid må inkludere beskrivelser av varslingsrutiner og hvordan anleggsaktiviteten skal hensynta observasjoner av villrein. NVE skal orienteres før anleggsarbeidene starter. Planene som foreligger vil etter NVEs mening ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt i naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5.

NVE har også sett på virkningen fra tiltaket i sammenheng med andre påvirkninger på naturtypene, artene og økosystemet. Den samlede belastning på økosystemet og naturmangfoldet er blitt vurdert i henhold til naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke så stor at den blir avgjørende for vurderingen.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet. Føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9 får dermed ikke anvendelse.

Etter § 11 og § 12 skal tiltakshaveren dekke kostnadene og benytte miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Planen konkretiserer de tiltakene som skal gjøres for å hindre og begrense skader på naturmangfoldet. Kostnadene for dette dekkes av Hydro Energi AS.

Forhold som dere må avklare før arbeidet kan starte

Plan- og bygningsloven

Dere må avklare med kommunen om tiltaket må ha dispensasjon fra gjeldende arealplan. Dette fordi det må være i samsvar med kommuneplanen sin arealdel og gjeldende reguleringsplaner. Dette gjelder selv om tiltaket har fått konsesjon, og dermed er unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, jf. forskrift om byggesak (FOR 2010-03-26-488 - byggesaksforskriften) § 4-3 første ledd.

Dere må og sørge for at tiltaket blir gjennomført i samsvar med plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter. Dette gjelder særlig reglene i plan- og bygningsloven om tekniske krav (§ 29-5), og krav til produkt til byggverk (§ 29-7) med tilhørende deler av byggeteknisk forskrift. Disse gjelder så langt de passer for tiltaket.

Damsikkerhetsforskriften

Vedtaket omfatter ikke plan for sikkerhet av vassdragsanlegg i konsekvensklasse 1 og høyere etter damsikkerhetsforskriften som også skal være godkjent før anleggsstart.

Privatrettslige rettigheter

Vi gjør oppmerksom på at konsesjonæren må sørge for å skaffe seg nødvendige privatrettslige rettigheter for utbygging og drift av anlegget.

Nødvendige tillatelser etter annet lovverk

Før anleggsarbeidet starter må konsesjonæren innhente nødvendige tillatelser etter annet lovverk.

Det skal sendes inn dokumentasjon til Ullensvang kommune når anlegget er ferdig bygd

Når anlegget er ferdig bygd, skal dere sende kartdata i egnet format med alle fysiske anlegg til Ullensvang kommune, slik at kartdata kan gjøres tilgjengelige på en enkel måte, jf. byggesaksforskriften § 4-3 fjerde ledd.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Kristian Markegård
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

HYDRO ENERGI AS

Kopimottakerliste:

Sondof Rabbe

Røldal grunneigarlag

TBD - Seksjon for damsikkerhet - Roar Sivertsgård

STATENS VEGVESEN

HYDRO ENERGI AS - Janne Gunn Helle

Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet

Kjetil Nærheim

STATSFORVALTAREN I VESTLAND

VESTLAND FYLKESKOMMUNE

ULLENSVANG KOMMUNE

FELLAND ADVOKATFIRMA - Vetli Felland

SKJOLD BEITELAG - HARTVIG MARTIN WAAGE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av ED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Energidepartementet (ED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.